

Cirkulärnr: 1994:49
Diariernr: 1994:507
Handläggare: Margareta Erman
Avdsek: AK Vård
Datum: 1994-02-28
Mottagare: Omsorgs- och Handikappfrågor
Individ- och familjeomsorg
Rubrik: Bestämmelser om avgifter m m enligt LSS

Handläggare
Margareta Erman

1994-02-28

Omsorgs- och Handikappfrågor
Individ- och familjeomsorg

Bestämmelser om avgifter m.m enligt LSS

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, trädde i kraft den 1 januari 1994. I lagen regleras bl a kommunernas rätt att ta ut avgifter. Tidigare avgiftsbestämmelser, som reglerades av omsorgslagen och omsorgsförordningen, har upphört att gälla.

Rätten att ta ut avgifter

Kommunen får ta ut avgifter för insatser, som ges med stöd av LSS, i den omfattning som framgår av LSS 18-20 §§ och Förordningen om stöd och service 5-6 §§. Avgifter får, enligt LSS 21 §, inte tas ut för andra insatser som ges med stöd av LSS.

Vilka tjänster kan avgiftsbeläggas?

Kommunen får ta ut avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Avgifterna får tas ut enligt grunder som kommunen bestämmer (LSS 19§).

Av vem får avgift tas ut?

Kommunen får ta ut avgift av den som har pension i form av hel förtidspension, hel ålderspension eller av den som har inkomst av motsvarande storlek (LSS 19§).

Föräldrar är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden då någon som är under 18 år får omvårdnad i annat hem än det egna (LSS 20 §).

Avgifternas storlek - Förbehållsbelopp

Kommunen skall genom insatserna tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor(LSS 7 §). Föredragande statsrådet uttalar i propositionens allmänna motivering sid 100,

"---att avgifterna inte får sättas så att de blir betungande för den enskilde."

samt att

"---den enskilde har tillräckliga medel för t ex erforderlig tandvård, tillgång till fritidsmöjligheter och semester."

I förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade 6 § föreskrivs att vid bedömning av den enskildes behov, enligt LSS 19 §, skall även beaktas kostnader på grund av funktionshindret som inte täcks på annat sätt.

Avgiften skall vara skälig och får inte överstiga kommunens självkostnad.

Bestämmelserna innebär således att kommunen skall göra en helhetsbedömning av den enskildes ekonomi innan olika avgifter fastställs så att den enskilde förbehålls tillräckliga medel för sina personliga behov.

Taxor

Kommunen har rätt att ta ut avgifter av den enskilde efter grunder som kommunen själv bestämmer och i enlighet med bestämmelserna i LSS och kommunallagen. Kommunfullmäktige kan fastställa taxor för de olika insatserna.

Avgiftstaxor - laglighetsprövning

Via laglighetsprövning kan kommunens beslut om avgiftstaxor överklagas av kommunmedlem. Beslutet kan upphävas om det inte tillkommit i laga ordning, beslutet hänför sig till något som inte är en angelägenhet för kommunen, det organ som har fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller beslutet strider mot lag eller annan författning. Beslutet överklagas till kammarrätten (KL 10 kap. 1 och 8 §§).

Avgiftsbeslut - ej överklagningsbart

Kommunens beslut om avgiftssättning för en enskild person enligt fastställda taxor och enligt bestämmelserna i LSS kan inte överklagas genom förvaltningsbesvär.

Jämkning

Vid bedömningen av den enskildes personliga behov enligt LSS 19 § skall även beaktas kostnader på grund av funktionshindret som inte täcks på annat sätt. (Förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade 6 §.)

LSS innehåller i övrigt inga bestämmelser om jämkning eller eftergift av avgifter.

Om en enskild person inte anser sig ha råd att betala fastställd avgift bör vederbörande informeras om möjligheten att söka socialbidrag till hela eller delar av avgiften. Socialnämnden gör då en prövning av biståndsbehovet utifrån socialtjänstlagens bestämmelser. Socialnämndens beslut kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

Personlig assistent

Insatsen personlig assistent är en rättighet enligt LSS. Den enskilde kan få insatsen genom att kommunen tillhandahåller assistansen eller genom att den enskilde får ekonomiskt stöd så att han själv kan vara arbetsgivare för den personliga assistenten. Ett alternativ är att anlita annan t ex ett kooperativ

eller annan fristående verksamhet som arbetsgivare för den personliga assistenten.

Personer med assistansersättning

Den som tillhör lagens personkrets enligt LSS 1§ och inte har fyllt 65 år samt har behov av personlig assistent för sin dagliga livsföring under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan har rätt till assistansersättning enligt lagen om assistansersättning (LASS).

Person som bor i gruppbostad, vårdas på en institution som tillhör eller drivs med bidrag från staten, en kommun eller ett landsting har inte rätt till statlig assistansersättning.

Beslut om assistansersättning fattas av försäkringskassan.

Regeringen fastställer för varje år det högsta belopp per timme som utgår i assistansersättning. Beloppet har för 1994 fastställts till max 176 kronor/timme.

I de fall kommunen tillhandahåller personlig assistent, för vilken assistansersättning utgår, har kommunen rätt att ta ut avgift. Kommunen får ta ut avgift inom ramen för assistansersättningen (LSS 18 §).

Personer utan assistansersättning

Kommunen får inte ta ut avgift för insatsen personlig assistent som ges 20 timmar per vecka eller mindre.

Om kommunen bedömer att den enskilde har ett behov av personlig assistent, utöver den tid som han beviljats assistansersättning, är kommunen skyldig att ge personlig assistans för överskjutande timmar. För sådan insats får kommunen inte ta ut avgift av den enskilde.

Undantag

Person som uppnått allmän pensionsålder, 65 år, har ej rätt till personlig assistent. Stödet till sådan person bör i stället lämnas i form av andra stödinsatser t ex ledsagning eller kontaktperson enligt LSS eller i form av insatser enligt socialtjänstlagen (Prop. sid 64).

För insatser som ges med stöd av socialtjänstlagen får avgift tas ut enligt de grunder som kommunen bestämmer (SoL 35 §).

Föräldrars ersättningsskyldighet

Föräldrarna är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader i de fall någon som är under 18 år, med stöd av LSS, får omvårdnad i ett annat hem än det egna (LSS 20 §).

I förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade 5 §, anges att föräldrarnas ersättning skall beräknas enligt bestämmelserna i socialtjänstförordningen 43 - 45 §§.

Bestämmelserna innebär, i sin tur, att föräldrarnas förmåga att betala för barnet beräknas enligt Föräldrabalkens regler om underhåll till barn (FB 7 kap.). Det högsta belopp som kan tas ut av var och en av föräldrarna får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar bidragsförskott enligt 4 § första stycket lagen om bidragsförskott.

I allmänna råd från Socialstyrelsen 1989:6 "Underhållsbidrag till barn" beskrivs hur det bidrag som föräldrarna skall betala räknas fram

Socialtjänstens familjerätt har kunskaper om hur underhållsbidrag räknas ut .

Gruppbostad

Gruppbostad finns som en särskild insats enligt LSS 9 § punkt 9. Sådan bostad är ett boendeanternativ för vuxna funktionshindrade som har ett så omfattande tillsyns -och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig (Prop. specialmotivering sid 180).

Föredragande statsrådet anför, i propositionen sid 100,

"Avgiften bör avse den enskildes privata bostad. Den enskilde bör däremot inte ha kostnader för gemensamma utrymmen och personalutrymmen. De senare bör betraktas som del av den särskilda service och omvårdnad som skall ges i anslutning till bostaden."

Service och omvårdnad enligt LSS är avgiftsfri för den enskilde.

Föredragande statsrådet anför vidare, i propositionens specialmotivering till LSS 19 § sid 187,

"---reglerna i många fall möjliggör att boendet organiseras som vanliga hyresförhållanden, och att reglerna om kommunalt bostadstillägg tillämpas. Boendets rättsliga grund, i form av en rättighet i denna lag, och de begränsningar i avgiftshänseende som finns innebär dock vissa rättsliga skillnader gentemot vanliga hyresförhållanden."

LSS ger i övrigt inga anvisningar om hur avgiften för bostadskostnaderna skall beräknas. Således gäller att bostadsavgifter tas ut enligt de grunder som kommunen bestämmer och som bygger på skälighet och kommunens självkostnad (LSS 19 §).

Avgifter för måltider

Matkostnader är något som den enskilde själv skall svara för. Det är därför naturligt att den enskilde också ersätter kommunen för kostnader för måltider i anslutning till insatser. Denna ståndpunkt får också stöd i föredragande statsrådets uttalande i propositionens allmänna motivering sid. 99-100,

"Avgifter för t ex måltider, som serveras i anslutning till en insats, bör däremot kunna tas ut." samt "Jag anser att den enskilde själv bör svara för sina matkostnader."

LSS ger inga anvisningar om hur avgifter för måltider skall beräknas. Således gäller att kostnader för måltider tas ut enligt de grunder som kommunen bestämmer och som bygger på skälighet och kommunens självkostnad. (LSS 19 §)

Fritids- och kulturaktiviteter

Kostnader för fritids- och kulturella aktiviteter är sådant som den enskilde själv skall svara för. Det kan röra sig om kostnader för studiecirklar, hobby-material, utflykter o s v.

Kostnaderna för den eventuella följeslagare som behövs för att kunna genomföra aktiviteten skall dock ej bekostas av den enskilde (Prop. sid 100).

Fritids- och kulturaktiviteter förekommer också i anslutning till insatsen bostad med särskild service (LSS 9 § punkterna 8 och 9). Avgifter för sådana insatser får tas ut enligt de grunder som kommunen bestämmer och som bygger på skälighet och kommunens självkostnad.

Daglig verksamhet

Daglig verksamhet är en insats enligt LSS 9 § punkt 10 för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Personer som tillhör lagens personkrets enligt LSS 1 § punkterna 1 och 2 har rätt till sådan daglig verksamhet. Kommunen får inte ta ut avgifter för denna insats.

Resor till daglig verksamhet

Den enskilde kan ha mer eller mindre problem med och kostnader för resor till och från den dagliga verksamheten. En del personer kan själva resa med allmänna kommunikationer medan andra behöver specialfordon, inte har tillgång till allmänna kommunikationer eller inte kan utnyttja dem av olika skäl.

LSS har inga bestämmelser om reskostnader. Resor tillhör heller inte de insatser som den enskilde har rätt till enligt LSS. Kostnader för resor till och från den dagliga verksamheten skall därför betalas av den enskilde.

Personer som omfattas av LSS personkrets har rätt till färdtjänst efter de grunder som gäller för färdtjänst i kommunen. Denna rätt kan i en del kommuner innebära att den färdtjänstberättigade har rätt att resa till kostnaden av ett månadskort med allmänna kommunikationer.

Vid beräkning av resekostnader, oavsett färd sätt, till och från den dagliga verksamheten bör den enskilde själv inte behöva betala mer än andra.

Tandvård

Tandvård är inte en insats som den enskilde har rätt till enligt LSS. De som tillhör LSS personkrets skall, precis som andra medborgare, själva betala sina tandvårdskostnader. I propositionen, sid 100, anför föredragande statsrådet att avgifterna inte får vara för betungande; samt

"Härvid måste huvudmannen även ta hänsyn till att den enskilde har tillräckliga medel för t ex tandvård."

Regeringen har i proposition 1993/94:93 "Förändrat ersättningsystem för vuxentandvård" föreslagit bl a följande:

"För patienter som på grund av sjukdom eller funktionshinder har ett omfattande tandvårdsbehov bör förhöjd årlig ersättning inom premietandvården för merkostnader kunna utges enligt vissa kriterier."

Personer tillhörande LSS personkrets kan således framöver räkna med högre statliga subventioner av tandvårdskostnaderna, inom ramen för tandvårdsförsäkringen, än flertalet medborgare.

Aktuell statlig utredning

Avgifter inom handikappområdet

Regeringen har tillsatt en utredning med uppgift att göra en översyn av de olika avgiftssystemen inom handikappområdet m m. Utredningsarbetet skall vara avslutat senast den 31 december 1994.

Svenska Kommunförbundet företräds i utredningen av förbundssekreterare Margareta Erman och ekonomen Per Sedigh.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundssekreterare Margareta Erman tfn 08-772 43 23 och förbundssekreterare Ingrid Kennborn tfn: 08-772 43 27.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Allmän kommunalpolitik

Karl Knutsson

Margareta Erman